

Samfunn for alle

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

5 2020

God jul!



Du vet bedre, Bent Høie

Side 7

Foreldrene ble mer urolige enn Linn

Side 16

Viktige saker for partiprogrammene

Side 20

Med ønske om likestilling



Hedvig Ekberg
Generalsekretær

I mars ble tilværelsen snudd på hodet, nesten over natten. Det var nytt, ukjent og uvirkelig, men trøsten var kanskje at vi tenkte at dette ikke ville vare så lenge. Nå er det gått 9 måneder, og det er mange steder i landet hvor man nå opplever at mye blir stengt ned igjen. Det gjelder å holde motet oppe.

De fleste syns nok det er vanskelig og tungt å måtte forholde seg til de nasjonale påbud og anbefalinger som nå er strammet inn igjen. Man kan bli bekymret for hva dette vil medføre for hver enkelt av oss. Og det er forståelig, men NFU er spesielt bekymret for hvordan mennesker med utviklingshemning vil bli behandlet i kommunene. Vi vet jo hva som skjedde i mars. Mennesker med utviklingshemning ble underlagt mye strengere restriksjoner enn resten av befolkningen. Forbud mot å gå på butikken, forbud mot besøk og forbud mot å besøke familie, kjærester og venner.

NFU ga råd og veiledning til enkeltpersoner, svarte på høringer, deltok på møter med myndighetene og fikk støtte fra de offentlige aktørene innenfor feltet. Likestillings- og diskrimineringsombudet, Sivilombudsmannen og Norges institusjon for menneskerettigheter henvendte seg til myndighetene for å påpeke de alvorlige bruddene på menneskerettighetene og diskrimineringen som mennesker med utviklingshemning ble utsatt for.

I ettertid har VG hatt en rekke oppslag om hvordan mennesker med utviklingshemning ble behandlet. Stortingsrepresentanter og en jusprofessor har uttalt at dette ikke er en rettsstat verdig. Statsråder har uttalt at man nå må påse at det samme ikke skal skje igjen.

Det er viktig og bra å få slik støtte fra statsråder, stortingsrepresentanter, statlige organisasjoner og media, men hva med kommunene? Det er der vi alle lever våre liv. Har de tatt dette innover seg slik at de for fremtiden, pandemi eller ikke, sikrer at mennesker med utviklingshemning ikke blir diskriminert og får leve sine liv slik andre får?

Det er viktig at vi er tydelige på at mennesker med utviklingshemning, også før pandemien, ikke opplevde likestilling og ble utsatt for diskriminering. Det som har skjedd under pandemien er bare en ytterligere forsterkning av en situasjon som allerede var der.

NFU vil fortsette sitt arbeid, med uforminsket styrke, og håper at vi også i fremtiden vil ha mange, både private og offentlige støttespillere med oss.

Administrasjonen i NFU ønsker dere alle en GOD JUL.

Samfunn for alle

**Medlemsblad for
Norsk Forbund for Utviklingshemmede**

Fem utgivelser per år
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Korrektur:
Ann-Elisabeth Grønnhaug
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:
Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisitør:
Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Linn Evensen (foto: Alette Reinholdt)

Design og layout: Marte Louise Lilleby / Aase Bie
Trykk: Gunnarshaug trykkeri

Utgivelse 1, 2021 kommer uke 8
Frist for saker: 20. januar
Annonsefrist: 20. januar



INNHOOLD

- 4** LEDER: Boligpolitikk og reinstitusjonalisering
- 6** Skuffende svar fra Bent Høie
- 8** Flere vernepleiere?
- 10** Skam over Steinkjer kommune
- 15** Hemmelig adresse
- 16** Foreldrene mer urolig enn Linn
- 18** Jobbskifte i koronatider
- 20** Viktige saker for partiprogrammene
- 24** Kurs om forskning for personer med utviklingshemning
- 28** Norge vertskap for Global Disability Summit
- 30** Leserinnlegg: Bare en mamma!
- 31** Løsning på problemet med Bank-ID?
- 32** Uniformering; tjenestene som gikk av skaffet
- 34** SAFO: Senterpartiet har glemte oss
- 38** Uganda letter på COVID-19-restriksjoner

Boligpolitikk og reinstitusjonalisering



Jens Petter Gitlesen
Forbundsleder

Allerede i 2002 registrerte forskerne Tøssebro og Lundeby at reformen var i ferd med å spore av. Bofellesskapene ble større og mer institusjonspregede. Utviklingen ble stadfestet i rapport fra Helse- og omsorgsdepartementet i 2007. Daværende barne- og familie-minister Karita Bekkemellem (Ap) ville informere kommunene om reformens målsetninger. Informasjonsprogrammet kom, men evnet ikke å snu utviklingen. Det har heller ikke etterfølgende veiledere, tilsyn, retningslinjer, strategier eller stortingsmeldinger gjort. Gjentatte ganger er målsetningene med reformen stadfestet av både regjering og Storting, til liten nytte.

DET KOMMUNALE SELVSTYRET

Det kommunale selvstyret er blitt mer eller mindre hellig. KS har gjentatte ganger hevdet at kommunene kun er forpliktet av lov og forskrift. Ikke en gang ratifiserte konvensjoner mener KS de trenger å følge. Tiltak som informasjonsprogram, veiledere og strategier har vist seg å ha liten effekt. En trenger lovverk og sterkere rettsikkerhet.

SVAKT LOVVERK GIR SVAK STYRING

Kommunene har i praksis et lite handlingsrom. Alle sterke interesser har sikret seg gjennom lov og forskrift, f.eks. er pedagogttheten i skole og barnehage forskriftsfestet. I tillegg er de sterke interessene godt representert i kommunene. Det tok ikke mange ukene fra etableringen av bompengepartiet før de store partiene hadde korrigert sin politikk på feltet. Helse- og sosialområdet utgjør drøyt 30 prosent av kommunale driftsutgifter. Helsebiten er i stor grad styrt av lovfestede og klare forsvarlighetskrav. Lovverket for omsorgstjenester og boligpolitikk er skjønsmessig. Rettssikkerheten er lav når det gjelder tjenester og fraværende når det gjelder bolig. Det er få andre felt enn politikken overfor funksjonshemmede kommunene har mulighet til å sjonglere og tilpasse seg.

EMBETSVERKET STYRER POLITIKKEN

Embetsverket i Helse- og omsorgsdepartementet har aldri fremmet våre saker, men har bidratt aktivt til

tåkelegging av målsetningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Frem til 1990-tallet hadde vi aldersboligene som lå i nærheten av alders- og sykehjem. Vi hadde bofellesskap for mennesker med utviklingshemning. Med språkbruken fra Helse- og omsorgsdepartementet ble aldersboligene og bofellesskapene smeltet sammen til det som nå benevnes omsorgsboliger. I 2007 fikk Helse- og omsorgsdepartementet plassert politikken overfor mennesker med utviklingshemning inn i eldreomsorgen. Dette ble tydeliggjort i demensplanen som gjelder demente og mennesker med kognitiv svikt. Verre var det i med Helse- og omsorgsdepartementets gradvise omdefinering av begrepet «heldøgns omsorg», et begrep som tidligere var knyttet til institusjonsomsorgen, først og fremst sykehjem. Nå benyttes begrepet om institusjonsomsorgen og overfor omsorgsboliger hvor leietakerne mottar tjenester. Den mest alvorlige og tendensiøse forskyvningen av rettstilstanden kom i 2016 med Helse- og omsorgstjenestelovens § 3-2a *Kommunens ansvar for tilbud om opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester*. Ingen som leser paragrafen vil se den minste antydning til skille mellom institusjonsomsorg og private hjem i bofellesskap.


DET ER HÅP

Det er mektige krefter som jobber mot oss, men vi har en mulighet til å vinne frem. Det finnes mange eksempler på at NFUs lokal- og fylkeslag har vunnet frem og fått hindret institusjonalisering. Husbanken har et regelverk som taler vår sak, men Husbanken har få virkemidler utenom overtalelseskunst. Likestillings- og diskrimineringsombudet har gjort en god innsats på våre felt.

Skal en få stoppet institusjonaliseringen, må en fortsette å jobbe godt mot den enkelte kommune, informere kommunen om statlige føringer og internasjonale forpliktelser. En bør fremme de gode løsningene.

På statlig nivå, er det viktigste å få flyttet ansvaret bort i fra Helse- og omsorgsdepartementets. De har ødelagt langt mer enn nok.



 Snakk med oss - vi har personlig erfaring

Ella (3,5) er et av mange barn med Cerebral Parese. Ella kan ikke stå, gå eller sitte selv, og har heller ikke talespråk. Ella trener på å snakke med Tobii øyestyring og går ved hjelp av en NF-Walker. Dette gjør hun sammen med sin BPA-assistent. Pappa Kim, som er rådgiver i Mio BPA, forteller at de som foreldre kan stå i 100% jobb fordi de har brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

«Vi ser at vi som foreldre ikke alltid strekker til med å være hennes armer og ben hele dagen. Hun blir mer en observatør enn en aktiv deltaker». Som foreldre ser vi også på BPA som svært viktig for Ella sin kognitive utvikling. Sammen med sine assistenter kan hun erfare verden mest mulig, samtidig som de får avlastning. Kim forteller at BPA også har vært nødvendig for at de som foreldre har kunnet stå i jobb.

Mio BPA er stolt leverandør av BPA i over 100 norske kommuner, og er en av få norskeide leverandører av brukerstyrt personlig assistanse.

Pappaen til Ella, Kim, jobber hos oss i Mio BPA. Han er også dypt engasjert i at alle skal ha like muligheter.

40 05 40 07



Ring oss

40 05 40 07



Send SMS

Les mer her



Ønsker du å finne ut om BPA kan være noe for deg?



Illustrasjonsfoto: Unsplash

Du vet bedre, Bent Høie

Helse- og omsorgsminister Bent Høie viste til kommunenes ansvar og nasjonale målsetninger da stortingsrepresentant Karin Andersen stilte spørsmål om hva regjeringen gjør for å sikre at kommunene tar sitt ansvar og følger nasjonale målsetninger i boligbyggingen for mennesker med utviklingshemning.

AV: Jens Petter Gitlesen

STORTINGSREPRESENTANT KARIN ANDERSEN stilte helse- og omsorgsminister Bent Høie spørsmålet:

” *Hva gjør regjeringen for å sikre at Husbankens investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem benyttes i samsvar med nasjonale politiske målsetninger, lovverket og våre internasjonale forpliktelser?*

Svaret fra helse- og omsorgsministeren var av det skuffende slaget. Bent Høie viste til regjeringens nasjonale strategi for boligsosialt arbeid, Bolig for velferd (2014–2020). Videre viste Høie til det kommunale ansvaret for å sørge for forsvarlige og gode helse- og omsorgstjenester til personer som har behov for dette. I tillegg til å ha det overordnede ansvaret for at de kommunale tjenestene ytes i tråd med lov, har kommunen også finansieringsansvaret for tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven. Statsråden viste også til Husbankens veileder for lokalisering og utforming av omsorgsbygg, hvor det fremgår at FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne skal ligge til grunn for vurderinger og løsninger som velges.

Men spørsmålet fra Karin Andersen var nettopp hva regjeringen gjør for å sikre at en følger nasjonale

målsetninger, som for eksempel regjeringens boligsosiale strategi, Bolig for velferd, og internasjonale forpliktelser som NFUs funksjonshemmedekonsensjon. Da blir det absurd å svare med de samme nasjonale målsetningene og de samme internasjonale forpliktelsene som vitterlig ikke følges. Dette vet embetsverket og dette vet statsråden.

Det blir absurd å vise til kommunens ansvar når spørsmålet går på kommuner som ikke tar sitt ansvar.

I går omtalte jeg utkastet til kommunedelplan for Sarpsborg. Der var verken Bolig for velferd eller FNs funksjonshemmedekonsensjon nevnt. Heller ikke andre målsetninger og forpliktelser. Likestillings- og diskrimineringsombudet advarte Randaberg kommune mot det store bofellesskapet kommunen planla å bygge. Nå har kommunestyret vedtatt byggeplanene. I Fredrikstad kommune jobbes det fortsatt med å gjenåpne institusjonen Furutun som gigantisk barneavlastning. Leserinnlegget i Trønder-Avisa som Karin Andersen viste til, dreide seg om Gaute som ble tvangsflyttet fra sitt hjem i Steinkjer til en omsorgsfabrikk med 64 beboere. Ikke en gang husleieloven ble fulgt. Slik kan en fortsette å nevne realiserte og planlagte prosjekter, og slik har det vært gjennom hele dette århundre.

Både embetsverket og statsråden både vet og kan bedre.



KARIN ANDERSEN,
Stortingrepresentant SV.
(Foto: Stortinget)



BENT HØIE, helse- og omsorgsminister. (Foto: Stortinget)

Flere vernepleiere?



AV: Jens Petter Gitlesen

FOTO: Stortinget

Storingsrepresentantene Torstein Tvedt Solberg (Ap) og Tore Hagebakken (Ap) foreslår å øke vernepleierutdanningen med 100 studie-plasser. Støtter Frp forslaget, blir det vedtatt.

STORTINGS- REPRESENTANTENE

*Torstein Tvedt Solberg
(til venstre) og Tore
Hagebakken (til høyre).*

Storingsrepresentant Torstein Tvedt Solberg (Ap) er andre nestleder i Utdannings- og forskningskomiteen som har det overordnede ansvaret for hele utdanningssektoren. Storingsrepresentant Tore Hagebakken (Ap) er medlem av Helse- og omsorgskomiteen som har det overordnede ansvaret for omsorgstjenestene.

- Det er Utdannings- og forskningskomiteen som sitter med nøkkelen når det klages på vernepleiermangel, sier Torstein Tvedt Solberg.

- Det er omsorgstjenesten som vil nyte godt av flere vernepleiere, sier Tore Hagebakken.

Fellesorganisasjonen (FO), som organiserer vernepleierne, har i lang tid jobbet for å øke utdanningskapasiteten.

- Mange kommuner sliter med rekrutteringen, og vernepleiere har kompetanse som gjør dem attraktive på mange felt og i mange brukergrupper. Vi må øke antallet utdannede vernepleiere kraftig for å dekke behovet, sier Marit Selfors Isaksen, som leder profesjonsrådet for vernepleierne i FO.

Men det å foreslå flere studie-plasser er noe helt annet enn å vedta flere studie-plasser. Er forslaget opposisjonspolitikk?

- 100 studie-plasser per år blir en vesentlig økning i antallet vernepleiere over noen år. Når forslaget heller ikke sprenger budsjetttrammene, så regner vi med at både Frp og de andre opposisjonspartiene vil støtte forslaget, sier storingsrepresentant Torstein Tvedt Solberg.

- Selv om 100 ekstra plasser ikke dekker behovet, mener vi det signaliserer at Arbeiderpartiet er opptatt av at kompetansen i tjenesten til utviklingshemmede må økes, og det er en anerkjennelse av denne gruppens behov for økt kvalitet i tjenestene, sier Marit Selfors Isaksen

FO har kartlagt kompetanse i kommunale tjenester til personer med utviklingshemning i rapporten «Ingen tid å miste». Undersøkelsen viser at kun 10,7 prosent av ansatte i tjenestene er vernepleiere.

NFU takker Torstein Tvedt Solberg og Tore Hagebakken, og så krysser vi fingrene for at de andre partiene støtter opp om forslaget.

Politikersnakk

AV: Jens Petter Gitlesen, FOTO: Stortinget

Stortingsrepresentant Lise Christoffersen stilte spørsmål om det økonomiske tapet til dem som måtte ta fri fra jobb på grunn av omsorgsoppgaver for egne barn over 18 år. Svaret fra arbeidsministeren var slikt som statsråder pleier å svare.

Når videregående skole stenger, og elever må i karantene eller isolasjon, er det ofte ikke noe alternativt tilbud til dem som er avhengig av tilsyn eller bistand. Regjeringen har utvidet ordningen med pleiepenge, men det gjelder bare for dem under 18 år. For dem over 18 år, er alternativet å ta fri fra jobb eller bruke feriedager for å yte nødvendig omsorg.

Arbeids- og sosialminister Henrik Asheim hevder at problemet ikke eksisterer og viser til at skoleeier

skal sørge for et tilbud på dagtid til elever med særlige behov, når skoler er stengt eller har redusert åpningstid på grunn av tiltak etter smittevernloven. Statsråden viser også til at personer over 18 år har rett både til tjenester og økonomisk hjelp til livsopphold, dersom det er nødvendig.

Problemet består: Når skolen eller dagsenteret stenger og det ikke er alternative tilbud, så blir det foreldrene som må yte omsorgen for hjemmeboende barn, uavhengig av om barnet er under eller over 18 år. Jeg vet hva jeg snakker om for jeg var selv i en slik situasjonen i vår. Heldigvis hadde både jeg og moren muligheter for å jobbe svært så fleksibelt.



HENRIK ASHEIM,

Arbeids- og sosialminister
(Høyre).



LISE CHRISTOFFERSEN,
stortingsrepresentant, Ap.



Har du lyst til å være elev hos oss skoleåret 2021-22? Da bør du søke plass allerede nå.

ARBEIDSTRENING

DESIGN & HÅNDVERK

DRONE & KAMERA

FLEXI - AKTIV LIVSSTIL

FOTBALL TILRETTELAGT

FRILUFTSLIV

HESTELIV

MATLYST



PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

- skolen med fokus på omvendt integrering. Hos oss er alle linjene tilrettelagt for alle, helt uavhengig av funksjonsnivå. "Bli den du er."

WWW.PEDERMORSET.NO

68 elevplasser
Midt i Trøndelag
Alle elevene bor på
enerom m/bad

Skam over Steinkjer kommune!

Så er det skjedd. Sønnen vår, Gaute, er tvangsflytta fra Tunet, det mest vellykka bofellesskapet i Steinkjer. Ja, kanskje et av de mest vellykka bofellesskapa for mennesker med utviklingshemning i heile landet?

AV: Hans-Magnus Ystgaard, far

FOTO: Johan Arnt Nesgård (Trønder-Avisa AS)

Han var trygg der. Det var heimen hans. Vi, foreldra, var trygge også. Vi vart alltid godt mottatt av vennlig betjening som fortalte om hva som skjedde gjennom dagen. De ansatte hadde god greie på det, for de levde det meste av sine arbeidsdager i og nært inntil fellesrommet, tett på de 7 beboerne. De var erfarne og velutdannede. Han Gaute har bodd i andre fellesskap før. Der gjorde de så godt de makta, men forholda lå ikke til rette som på Tunet, og vi vart vant til at han var klokkeglad når vi kom og henta ham til besøk hos mor og far og søsken i heimen der han bodde som liten. Nå, etter at vi kom til Tunet, fikk vi sjå ham glad når vi brakte ham tilbake også. Det var ei utrolig lettelse, for vi skjønnte at nå har gutten vår på 55 år fått et sted han gler seg til å komme tilbake til når han har vært ei stund derifra. Det er det som kalles en heim, er det ikke?

Nå er han Gaute og en av de andre beboerne på Tunet installert på et stort bosenter annet sted i byen. Der er det plass til 64 mennesker med ulike typer livsvansker i 8 avdelinger fordelt på to etasjer. Dette er ei utvikling som reverserer den nasjonale prosessen som varte fra 1991 til 1995, og som førte til nedlegging av store sentralinstitusjoner. Reverseringa er ikke en prosess som er begrensa til Steinkjer kommune. →







GAUTE SAMMEN MED

Kari Ystad (mor) og Hans-Magnus Ystad (far).
(Foto: Johan Arnt Nesgård, Trønder-Avisa AS)

På et webinar i sommer om boligsituasjonen for utviklingshemmede, arrangert av Likestillings- og diskrimineringsombudet, la professor Jan Tøssebro fram undersøkelser om hva som har skjedd etter HVPU-reformen foregikk fra 1991 til 1995. Resultater av undersøkelsene er også å finne i boka «Hverdag i velferdsstatens bofellesskap» fra 2019. Utviklinga er nedslående. Fra 1994 til 2010 foregikk det ei dobling av gruppestørrelsene i bofellesskap. Utviklinga er åpenbart i strid med måla fra den såkalte «HVPU-reformen». Den er også i strid med måla som statsmyndighetene har satt for omsorgspolitikken: Reformen (fra store til små enheter) skal gjelde fortsatt. I tillegg skal tjenester tilpasses det enkelte individ, det skal legges mye større vekt på sjølbestemmelse, og det skal legges mye større vekt på at man sjøl skal kunne velge hvor man vil bo. Undersøkelsene Tøssebro refererer til, viser at små bofellesskap skårer mye høyere enn store når det gjelder å tilby meir individtilpassa tjenester. Sosialvitenskapelig forskning viser at med store bofellesskap beveger du deg egentlig tilbake til det du ønska deg bort fra.

KUNSTEN Å OMGÅ LOVEN

Kunsten å omgå nasjonale målsettinger og bestemmelser når det gjelder boforhold for personer med utviklingshemming er ikke noe som Steinkjer kommune er aleine om. Måten det har blitt gjort på i vår kommune er imidlertid vårt hovedanliggende. Tre dager før møtet i Hovedutvalget for helse og omsorg i januar fikk vi pårørende beskjed om at administrasjonen ville foreslå for hovedutvalget at Tunet skulle nedlegges. Begrunnelsa var av økonomisk art, uten at vi noen gang har fått oss forelagt hva man kunne spare ved ei nedlegging. Det må også bemerkes at ingen ansatte på høyt administrativt nivå i kommunen noen gang har satt sin fot i Tunet bofellesskap, og at de likevel så seg berettiga til å trosse klare statlige føringer for hvordan bosituasjonen for utviklingshemmete skal være.

Da saken vart lagt fram for hovedutvalget den 28. januar i år, skjønte imidlertid det politisk oppnevnte utvalget at her var det foregått en brøler i den administrative saksbehandlinga som utvalget ikke kunne tolerere.

De fatta slikt vedtak: *Det gjøres ingen endringer ved Tunet bofellesskap nå. Før det konkluderes, må det gjennomføres en grundigere prosess, med god involvering av brukerne og deres pårørende, ansatte, tillitsvalgte og aktuelle råd og utvalg, og som avklarer hvilke aktuelle botilbud brukerne kan få tilbud om.*

Vi syntes vi hadde vunnet en halv seier gjennom hovedutvalgets vedtak, men dessverre fins det ikke noen halve seire, i alle fall ikke dersom motparten, i dette tilfellet Steinkjer kommunes administrasjon, tyr til tvilsomme knep for å få viljen sin igjennom. Et sånt knep vart vi utsatt for den 12. mai, da hovedutvalget vart lokka til enstemmig å vedta nedlegging av Tunet med henvisning til ei framtidig tidsplan for involvering av pårørende etter at nedlegginga var vedtatt. Framgangsmåten med først å gjøre vedtak og deretter å «involvere» brukere og deres pårørende er en skinn-demokratiske praksis som har vært fulgt gjennom heile nedleggings- og flytteprosessen. Den skisserte tidsplanen for samtaler med pårørende vart fulgt så godt det lot seg gjøre, men for vår del fikk vi ikke inntrykk av at de bød på mulighet for medvirkning på noen måte. En av hovedutvalgets medlemmer forsto snart at hun var blitt offer for en mildt sagt uvanlig administrativ framgangsmåte, og fikk et leserrinnlegg på trykk i Trønder-Avisa under overskrifta «Vi har blitt lurt».

LOVLIGHETSKONTROLL OG NY BEHANDLING

Den 30. mai vendte tre kommunestyrerepresentanter (alle fra partiet Rødt) seg til hovedutvalget og fremma krav om lovlighetskontroll med henvisning til Kommuneloven og Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd. Klagerne ba departementet vurdere lovligheten av administrasjonens forslag i januar og av hovedutvalgets vedtak den 12. mai. Kommunens helsesjef måtte umiddelbart innrømme at «Saken vedr. Tunet bofellesskap er ikke behandlet i samsvar med kommunelovens [...] forskrift om medvirkningsordningen, hvor det fremgår at rådene har rett til å uttale seg i saker som gjelder henholdsvis eldre og personer med funksjonsnedsettelse».

Den 11. juni avga både Eldres råd og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse grundige uttalelser om sitt syn på nedlegginga av Tunet. Uttalelsen fra Rådet for personer med funksjonsnedsettelse lyder som et ekko av professor Tøssebros advarsel mot store bofellesskap. Begge rådene gikk sterkt imot nedlegging av Tunet. Administrasjonen så imidlertid heilt bort

fra råda de hadde fått, og fremma for tredje gang forslag om nedlegging av Tunet i ekstraordinært hovedutvalgsmøte den 16. juni. Den fikk med seg 7 av 11 representanter i hovedutvalget, mens AP's tre representanter og SV's ene stemte imot.

EN SLIKKEPINNE

Det tredje nedleggingsforslaget var fremma i tre deler. For det første vart det vist til den økonomiske situasjonen i kommunen og nødvendigheta av innsparing. Det siste punktet konstaterte at «lovlighetsklagen anses imøtekommet». Men kommunen hadde alt erkjent at det var begått alvorlige feil, så hvordan noen har kunnet komme på ei slik formulering er ei gåte. Forklaringa på hvorfor hovedutvalget gikk i fella ligger nok i vedtakets punkt 2, der det vises til at ingen brukere skal flyttes uten at de selv og de pårørende opplever reell medvirkning i endringene og trygghet for at den enkeltes behov blir ivare tatt godt. Det innebærer blant annet at brukernes/pårørendes mening blir tillagt vekt når nytt bosted skal vurderes og bestemmes. Det betyr også at kommunen må strekke seg langt for å ivareta kompetanseoverføring, kontinuitet og oppfølging av beboerne fra personer de kjenner i perioden både før og etter flytting.

VÅR OPPFATNING

Hovedutvalget gikk etter vår oppfatning rett i denne fella da det for tredje gang vedtok å legge ned mønsterinstitusjonen Tunet. Vi må innrømme at vi sjøl var på veg til å sluke agnet. Men sommeren gikk, og vi hørte ingen ting som gjorde oss trygge på at kommunen skulle «strekke seg langt for å ivareta kompetanseoverføring, kontinuitet og oppfølging». Det gikk så lenge at vi så oss nødt til å skrive et brev hvor vi sa fra hva vi mente måtte til av bemanning, særlig når det gjelder vernepleierressurser, for at den nye boligen til sønnen vår skulle tilfredsstillende krava i hovedutvalgets vedtak. Vi stila ikke brevet vårt til mellomlederne i kommunadministrasjonen som vi hadde mista all tillit til, men gikk heilt til topps i kommunens politiske og administrative ledelse. Vi fikk ikke noe svar før vi purra. Svaret fra personallederen var «goddag mann, økseskaft». I seinere møter har vi forstått at det er tatt ille opp at vi gikk til topps i kommunens administrative og politiske ledelse med våre ønsker. Det kan vel være det samme. Våre ønsker blir i alle fall ikke tatt til følge. Vi har ikke opplevd at kommunen har strukket seg langt for å ivareta «kompetanseoverføring, kontinuitet og oppfølging».

”

Små bofellesskap skårer mye høyere enn store når det gjelder å tilby meir individtilpassa tjenester.

→

NÅ ER SØNNEN VÅR FLYTTA

Vi har ingen grunn til å tru at han får et dårlig botilbud på Guldbergaunet bosenter. Vi har imidlertid mista all tru på den administrative ledelsen i Steinkjer kommune. Den har ikke anelse om hva den holder på med. I vårt siste møte, den 2. september, ga Helsesjefen oss pårørende skylda for at prosessen med nedlegging av TUNET har tatt lang tid og påført kommunen kostnader. Dette til tross for at det er administrasjonen sjøl som har trukket prosessen i langdrag ved sin inkompetanse, dokumentert i hovedutvalgets vedtak i januar, ved lovlighetsklagen i mai og ved samlede saksbehandling i ettertid. Hun trua også. For å gi tyngde til trusselen opplyste hun at «lyset vil slukkes på TUNET 1. november». Vi er ikke glade i trusler samme hvor de kommer fra, særlig ikke når de kommer fra inkompetente og overbetalte kommunebyråkrater. Vi er derimot glade i samarbeid og samtale. Samarbeid og samtaler har det vært smått med sia nedleggingsvedtaket i januar. Samarbeid og medvirkning fra beboere og pårørende skulle vært satt i verk lenge før det første nedleggingsvedtaket var fremma i januar. Vi er imidlertid godt tilfredse med det arbeidet som staben på TUNET bosenter har gjort for å lette overgangen, og vi er godt tilfredse med måten sønnen vår og vennen hans fra TUNET er blitt tatt imot av betjeningen på Guldbergaunet.

Vi syns imidlertid at Steinkjer kommune burde skjermes over at de legger ned et mønstergyldig bofellesskap som TUNET for å spare tvilsomme penger. Vi er heller ikke imponert over at fleirtallet i det politisk sammensatte Hovedutvalget for helse og omsorg i Steinkjer har lagt seg godt til rette i lomma på kommuneadministrasjonen. Vi stiller oss også undrende til at politisk oppnevnte råd, slike som Eldres råd og Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, er blitt sparka til side og har måttet finne seg i å spille rollen som Wesensteens berømte «supperåd». (Den interesserte vil kunne finne den morsomme og informative sketsjen om Norsk supperåd på nettet). Begge disse kommunale, politisk oppnevnte rådene er imidlertid sammensatt av dyktige mennesker som har erfaring fra, og innsikt i, saker de holder på med. Vi skammer oss, ikke minst for den rollen de har blitt satt til å spille i nedleggingsprosessen.

Det er vel ikke annet å vente enn at husleia for de tvangsflytta personene går opp med 3-4 000 kroner i måneden så lenge råtnende badeanlegg, nytt kulturhuskvartal og overbygd fotballbane er prioriterte oppgaver for kommunen.

Innlegget var opprinnelig på trykk i Trønder-Avisa den 3.11.2020. Gjengitt med tillatelse fra forfatter.

Sviktende etisk gangsyn i Steinkjer kommune

AV: Jens Petter Gitlesen

Verken rådmannen eller kommunepolitikerne i Steinkjer forstår at de diskriminerer mennesker med utviklingshemning. Da kan en heller ikke forvente gode kommunale løsninger.

«Alle er like for loven og har uten diskriminering rett til samme beskyttelse av loven. Alle har krav på samme beskyttelse mot diskriminering i strid med denne erklæring og mot enhver oppfordring til slik diskriminering», kan en lese i FNs menneskerettighetserklæring, artikkel 7 fra 1948. Siden den gang er kravet om likhet for loven nedfelt både i menneskerettighetskonvensjonene og grunnloven.

Gaute ble tvangsflyttet fra TUNET, det mest vellykka bofellesskapet i Steinkjer, skriver faren, Hans-Magnus Ystgaard i et leserinnlegg i Trønderavisa.

Kommunen hadde ikke lov til å tvangsflytte Gaute. Leietakere er beskyttet av husleieloven som både gir prosedyrer som skal følges og krav som må oppfylles for å oppheve en husleieavtale. I tillegg er Norge forpliktet til å følge FNs funksjonshemmedekonvensjon som foruten å forby diskriminering, presiserer «at mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform».

KOMMUNEN SA IKKE OPP LEIEKONTRAKTEN, GAUTE BLE BARE VEDTATT FLYTTET

Både rådmannen og politikerne i Steinkjer er helt sikkert kjent med at «alle er like for loven». Når de ikke følger lov og konvensjoner overfor innbyggere med utviklingshemning, forteller det om grunnleggende diskriminerende holdninger.

Personer med utviklingshemning på hemmelig adresse

En verge har gjort NFU oppmerksom på en problemstilling som burde tilhøre fjern fortid.



Vergen forteller at personer hun er verge for opplever ikke å få bestilt pasientreiser, fordi dette systemet innhenter adresse fra folkeregisteret. Det viser seg at adresser til personer som bor i omsorgsbolig, bofellesskap eller lignende registreres som «klientadresse» i folkeregisteret. Klientadresser er underlagt taushetsplikt og utleveres derfor ikke til andre, heller ikke til Pasientreiser.

NFU har kontaktet Skatteetaten, som har ansvar for folkeregisteret, og spurt hva som er grunnlaget for denne praksisen. Svaret fra Skatteetaten er urovekkende, og viser at kampen mot institusjoner er like aktuell i dag som den var for 30 år siden. Skatteetaten svarte blant annet følgende:

«Folkeregistermyndigheten har etter folkeregisterloven § 9-1 annet ledd taushetsplikt om opplysninger om adresse når slike opplysninger røper et klientforhold, eller andre forhold som gjør at opplysningene må anses personlige. Langvarig praksis for hvilke adresser som skal merkes med kode 4 klientadresse, har vært slik:

Vedkommende må være bosatt på en anstalt/instans/hjem samtidig som adressen kan røpe et klientforhold. Dette vil normalt gjelde barnehjem, fengsler, rusomsorgen, psykiatriske

avdelinger og hjem for psykisk utviklingshemmede. Senere er asylmottak kommet til. Aldershjem, sykehus og syke-/pleiehjem faller utenfor. Personer som er registrert bosatt på ovennevnte, skal ikke registreres med kode 4, se Håndbok i folkeregistrering versjon 2.1 (2018) pkt. 14.20. side 121.

Avgjørende for om adressen skal være skjermet eller ikke, har i praksis vært om boligen av det offentlige (stat/kommune) er opprettet som «institusjon», evt. om boligen har hatt et slikt preg eller drift. Ved tvil, har det ved lang og fast praksis vært avgjørende om det er egen inngangsdør til egen bolig, eller om inngangsdøren er gjennom en vakt/resepsjon. I de tilfeller der boligen har egen inngang, vil det normalt ikke foretas skjerming av adressen. Der det er skjønsmessige gråsoner, må det foretas en konkret vurdering. Om nødvendig bør da boligens eier/drifter kontaktes.»

Skatteetaten har åpenbart ikke forstått at personer med utviklingshemning, som leier leilighet av kommunen, bor i private hjem og ikke på institusjon. Denne praksisen må endres. NFU vil følge opp saken overfor Skatteetaten og Finansdepartementet som ansvarlig departement.



Foreldrene ble mer urolige enn Linn

Linn Evensen mistet dagtilbudet og alle fritidsaktiviteter, men foreldrene ble nok mer urolige enn henne.

AV: Jens Petter Gitlesen, **FOTO:** Alette Reinholdt

Linn Evensen er 31 år og bor i Bærum. Hun flyttet ut av foreldre hjemmet da hun var 18 år. Linn er avhengig av tjenester døgnet rundt og tjenester får hun. På dagtid er det en tjenesteyter som bistår henne hele tiden. Linn behersker få ord, uten at det skaper de store problemene. Hun bruker alternative kommunikasjonsformer og kroppsspråk. Både foreldrene, tjenesteyterne og andre som kjenner Linn godt, mener det er lett å forstå hva Linn liker og hva hun ikke liker, når hun trives og når hun ikke trives. Hun vil som de fleste av oss bestemme mest mulig selv.

FORUTSIGBART LIV

Linn har levd et rimelig forutsigbart liv. På dagtid var det dagsenter. På ettermiddagen var det musikk to ganger i uken, svømming en gang i uken, av og til hundekjøring. Ellers var Linn ofte på turer ut om ettermiddagen. I helgene var hun på besøk i foreldreheimen og på tur med foreldrene. Ofte traff hun sin søster og to små nevøer som hun er svært glad i. Men dette var før smittevernstilltakene ble innført.

- Hva skjedde under nedstengning av landet, hvordan reagerte Linn på den nye situasjonen?

- Det var et sjokk for oss foreldre. Vi reagerte nok sterkere enn Linn. Vi hadde ikke erfart lignende og var usikre på hva pandemien innebar. Linn hadde hatt en del sykdom og infeksjon opp gjennom årene. Vi fryktet at hun skulle være svært risikoutsatt, forteller Linns mor, Alette Reinholdt.

- Ble det innført besøksforbud?

- Nei, men vi ble oppfordret til ikke å gå inn den første tiden. Vi tok heller med oss Linn ut.

LINN ER TILPASNINGSDYKTIG

Hun vet når det nærmer seg helg og er godt kjent med de faste rutinene. Hun har en person som er sammen med henne hele døgnet.

Det ble mange bilturer og enda flere turer ut i frisk luft. Men det var selvsagt svært vanskelig å forklare henne hvorfor alle endringene inntraff og de faste aktivitetene forsvant. Uansett så merket verken foreldrene eller de som jobber med Linn tegn til angst, uro eller andre alvorlig negative tegn på nedstengningen.

Av smittevernhensyn er antallet personer på dagsenteret redusert. Nå er Linn på dagsenteret annenhver uke. Musikken startet opp, men nå er den stengt igjen. En skal forsøke å ha digitale øvinger, men det vil neppe være aktuelt for Linn. Svømmingen er heller ikke startet opp igjen. For Linn og svært mange andre som sitter mye i ro i rullestol, er det viktig med fysisk aktivitet. På det området er Linn blitt rammet av smittevernet.

Kan hende Linn kan ha noen litt ensformige dager, men Linn er flink til å ta det som det kommer. Hun har tjenesteytere som kjenner og forstår henne. Hun får gjøre andre ting hun liker som å være mye ute. Foreldrene mener tiden med smittevern har gått langt bedre enn de forventet.

HVORDAN GIKK DET MED FORELDRENE?

- Vår uro avtok etter hvert. Samfunnet åpnet og tilværelsen ble gradvis normalisert både for Linn og oss. Men problemstillingene består, om enn mer avdempet: Vi vil selvsagt unngå at Linn blir smittet, samtidig som vi ønsker henne et rikt og variert liv. Slike avveininger er krevende. Vi har valgt å la Linn delta på sine ordinære aktiviteter så snart det har blitt mulig. Vi synes det tok lang tid før dagtilbudet åpnet opp igjen, og er redd for at koronaen kan bli en «unnskyldning» for mer permanente reduksjoner.

- Vi har stort sett vært heldige så langt. De som jobber med Linn har vært flinke, forståelsesfulle og tilpasningsdyktige. Nok tjenester og en-til-en assistanse er en vesentlig grunn til at det har gått såpass godt, avslutter Reinholdt.

Jobbskifte i koronatider

Smittesituasjonen kan være krevende, men verken smittevernsmyndighetene eller smitteverns-tiltakene hindret Ole Jonas Gran i å få seg kjæreste.

TEKS OG FOTO: Jens Petter Gitlesen

Ole Jonas Gran bor i en egen leilighet i Tønsberg, noe han har gjort i rundt 30 år. Utenom støttekontakten og litt hjelp med klær og innkjøp, så greier Ole Jonas seg selv og trives med det. I mange år har Ole Jonas jobbet som vaktmester på sykehjemmet, men i vår ble det slutt på den jobben på grunn av smittesituasjonen. Ole Jonas gikk hjemme uten noe å gjøre, men så fikk han jobb i Tønsberg kommunes utegruppe. Nå driver Ole Jonas på med vedkløyving. Han trives i jobben, men regner med å fortsette som vaktmester på sykehjemmet når smitten er under kontroll.

Ole Jonas har deltatt på NFUs leir på Hove hvert år siden oppstarten for 30 år siden. I år ble leiren avlyst, men Ole Jonas er klar på at han skal på leiren til sommeren. Kurset som NFU Vestfold og Telemark arrangerer på Eidene, ble også avlyst. Men heldigvis har Ole Jonas en støttekontakt som blir med på turer i skog og mark.

Når arbeidsuken er omme, tar Ole Jonas turen innom Fredagscaféen som fortsatt er åpen.

Det å være uten jobb i tre måneder, synes han har vært det verste med smittesituasjonen. Men disse bekymringene oppveies nok av at han har fått seg kjæreste. Hun bor på Jevnaker. Avstandsforelskelsen går greit. De prater sammen på telefon eller messenger nesten hver kveld. Tre ganger har støttekontakten kjørt Ole Jonas til Jevnaker. Til julen planlegger han et nytt besøk. Da skal han ta toget.





Viktige saker for partiprogrammene

Partiene er godt igang med å utmeisle partiprogram som skal vedtas på partienes landsmøter våren 2021. Programprosessene er åpne og NFU-medlemmer i ulike partier, bør spille inn saker som er viktige for mennesker med utviklingshemning.

AV: Jens Petter Gitlesen



PARTIENES FØRSTEUTKAST TIL PROGRAM er av varierende kvalitet. Noen starter tidlig og jobber raskt og grundig, andre henger litt igjen. De tidlige forslagene til partiprogram har kun til hensikt å være et grunnlag for å kommentere og grunnlag for forbedringer. Partiprogrammet kan forstås som en avtale mellom velgerne og partiet. Partiprogrammet inneholder de sakene som partiet har lovet velgerne å kjempe for å gjennomføre. NFU oppfordrer alle medlemmer som er med i politiske partier om å gi innspill til partiets programarbeid. Programutkastene finner en på partienes nettsider. Et enkelt Google-søk pleier også å føre frem. Følgende saker er spesielt viktige for NFU.

Likestilling

I følge likestillingsloven består likestilling av likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling var essensen i reformen for mennesker med utviklingshemning. Likestilling var den bærende ideen med omsorgstjenestene da de ble innført med sosialtjenesteloven i 1991. Likestilling er den overordnede målsetningen med FNs funksjonshemmedekonvensjon.

Svak politisk styring av likestillingspolitikken overfor mennesker med funksjonsnedsettelse

Kompetansen knyttet til utviklingshemmede er generelt svak i sentralforvaltningen. Unntaket er likestillingsavdelingen i Kulturdepartementet. Kulturdepartementet har et overordnet koordineringsansvar i politikken overfor funksjonshemmede. Men virkemidlene er de andre departementene. Det å ha ansvar uten myndighet er omtrent like uheldig som å ha myndighet uten ansvar.

Den samme uheldige situasjonen finner en igjen på direktoratsnivå hvor Bufdir sitter med likestillingskompetansen, mens virkemidlene er i andre direktorater.

En bærekraftig løsning krever tettere kobling mellom ansvar og myndigheter i sentralforvaltningen.

Gjenreis sosialtjenestene, skill helse fra omsorg

Overgangen fra Sosialdepartementet til Helse- og omsorgsdepartementet har vridd perspektivet fra det å sikre utviklingshemmede likestilling til et helsefokus. Tjeneste- og boligpolitikken overfor utviklingshemmede blir i økende grad som eldrepolitikken. Innføringen av helse- og omsorgstjenesteloven forsterket denne uheldige utviklingen. En mangler gode krav til forsvarlighet når det gjelder

det sosialfaglige, men de helsefaglige forsvarlighetskravene er rimelig klare og anvendbare. Det er krevende å si hvor ofte det er faglig forsvarlig å møte kjæresten, men det er lett å avgjøre om sårstellet er forsvarlig.

Innarbeid FNs funksjonshemmedekonvensjon i menneskerettighetsloven

Norge hevder at norsk lovverk er i samsvar med FNs funksjonshemmedekonvensjon. Stemmer dette, så vil det ikke medføre noen som helst konsekvenser at konvensjonen blir innarbeidet i vårt lovverk. Men det stemmer ikke helt. En innarbeiding vil sikre at konvensjonen får forrang fremfor annet norsk lovverk.

Øk rettsikkerheten

Omsorgstjenestene har mye til felles med velferdsordningene som finansieres gjennom folketrygden. Mens ordninger under folketrygden kjennetegnes av regelstyring og høy rettsikkerhet, kjennetegnes omsorgstjenestene av skjønsmessige rettigheter og lav grad av rettsikkerhet. Klageprosesser kan pågå i årevis. Den som vinner, er den som holder ut lengst.

BPA er et likestillingsverktøy. Det skulle de tradisjonelle omsorgstjenestene også være

Siktemålet med tjenestene, slik de ble innført med sosialtjenesteloven av 1991, var å sikre at også personer med behov for bistand i størst mulig grad skulle kunne ta del i dagliglivets gjøremål. Det er gjort lite for å følge opp målsetningene de siste 20 årene. Tiltakene som er iverksatt har vært av det virkningsløse slaget.

Ansvaret for boligbyggingen må legges til Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ansvaret for vanskeligstilte på boligmarkedet har Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Virkemidlene forvaltes av Husbanken. Mennesker med utviklingshemning inngår i praksis ikke blant de vanskeligstilte i boligmarkedet, men styres gjennom tildelingsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet og følger opp Demensplan 2020.

Når Erna Solberg prater om eldreomsorgen, så er hun neppe klar over at den omfatter utviklingshemmede i alle aldre.

Husbanken må få klarere regler for prosjekter som kan gis statlig finansiering

Institusjonaliseringen av mennesker med utviklingshemning har tiltatt gjennom hele dette århundret. Reinstitusjonaliseringen i kommunene har vært godt subsidiert gjennom Husbankens lån- og tilskuddsordninger. Dette gjelder like mye avlastningsboliger for barn som omsorgssentrene og store omsorgsboliger som er etablert for voksne.

I reformperioden hadde Husbanken klare rammer for hvilke prosjekter som kunne finansieres. Prosjekter som brøt med politiske målsetninger, fikk avslag på finansiering. Ønsker en å stanse institusjonaliseringen, kan en børste støvet av Husbankens rundskriv fra 1990-tallet.

Husleieloven må endres

Husleieloven anvendes i strid med sin intensjon. I Vågåsaken ble det slått fast at kommunen kan si opp og flytte leietakere i håp om å redusere kommunens kostnader til tjenester. En slik forståelse er i strid med behovet for trygghet som ligger til grunn for husleieloven og likestillingsperspektivet som ligger til grunn for omsorgstjenestene. Det er urimelig at mennesker som er avhengig både av tjenester og den kommunale boligpolitikken, skal ha lavere bosikkerhet enn andre innbyggere.

Mange kommuner benytter tidsavgrensede husleieavtaler for lettere å kunne flytte leietakere med utviklingshemning. Kommunene må bare ha mulighet til å benytte midlertidige husleiekontrakter i tilfeller hvor årsakene til leieforholdet er av midlertidig varighet.

Skole

Segregeringen i skolen har tiltatt, stikk i strid med alle målsetninger. Innholdet i grunnskolen og den videregående skolen, defineres gjennom fagplanene. Fagplanene er lite tilpasset mange elever med utviklingshemning og normen er at en gis fritak fra fagplanene. Fritak fra fagplanene medfører at hele skoleinnholdet individualiseres.

Individuelle løsninger kan være positive, men de åpner også for vaffelpedagogikk og utstrakt turgåing.

Den videregående skolen er spesielt ille. Den skal forberede elevene på livet etter den videregående skolen. Fylkeskommunen har ansvaret for den videregående skolen, mens kommunen og arbeidsmarkedsmyndighetene har ansvaret for livet etterpå. Når eleven ikke følger fagplaner som sikrer at opplæringen er knyttet til tiden etter videregående skole, så må innholdet utformes i et tett samarbeid med kommunen og arbeidsmarkedsmyndighetene.

Selvbestemmelse

Det er nå snart tre år siden riksrevisjonens rapport om vergemålsreformen og VGs oppslag om Tolgasaken. Både politisk og administrativt synes det å være enighet om å legge til rette for en utvikling hvor vergemålsordningen endres mot en beslutningsstøtteordning. Beslutningsstøtte bør utredes og det bør iverksettes forsøksprosjekter med ordningen. Beslutningsstøtte og selvbestemmelse er problemstillinger som går langt ut over vergemålsordningen og som kan gjelde de fleste av dagliglivets valg.

Tvang og makt

Dagens tvangslowverk under helse- og omsorgslovgivningen hjemler tvangsbruk overfor visse funksjonsnedsettelse. Bruk av tvang, makt og andre alvorlige inngrep skal ikke begrunnes i funksjonsnedsettelse, men i objektive forhold uavhengig av funksjonsnedsettelsen.

Arbeid

I reformdokumentene (st.meld. 47 (1989-90)) ble det fastslått at arbeidstilbudet skulle bygges ut både innen skjermet og åpen sektor. Andelen av mennesker med utviklingshemning som har jobb, er lavere nå enn på 1990-tallet.

En vesentlig årsak til tilstanden, er at arbeidsmarkedstiltak fremstår som en utgiftspost. Inntektssiden utelates. Samfunnets lønnsomhet av at også mennesker med utviklingshemning er i jobb, består dels av verdiskapningen som utøves, dels ved at kommunen slipper kostnader til dagaktivitet. Behovet for oppfølging og bistand på jobb, er knyttet til funksjonsnedsettelsen og ikke til arbeidet. Behovet for oppfølging og bistand vil være like stort om en ikke arbeider.

Forskrift om arbeidsmarkedstiltak gir rett til funksjonsassistanse for visse funksjonsnedsettelse, men ikke for andre. Det er ikke typen av funksjonsnedsettelse som skal være avgjørende for muligheten til å delta i arbeidslivet. Forskriften må gjøres diagnosenøytral.



Omsorgspenger

Pårørende med hjemmeboende barn med utviklingshemning over 18 år har de samme tilsyns- og omsorgsoppgavene som pårørende til hjemmeboende barn med utviklingshemning under 18 år. Retten til omsorgspenger bør knyttes til omsorgsoppgavene og ikke til barnets alder.

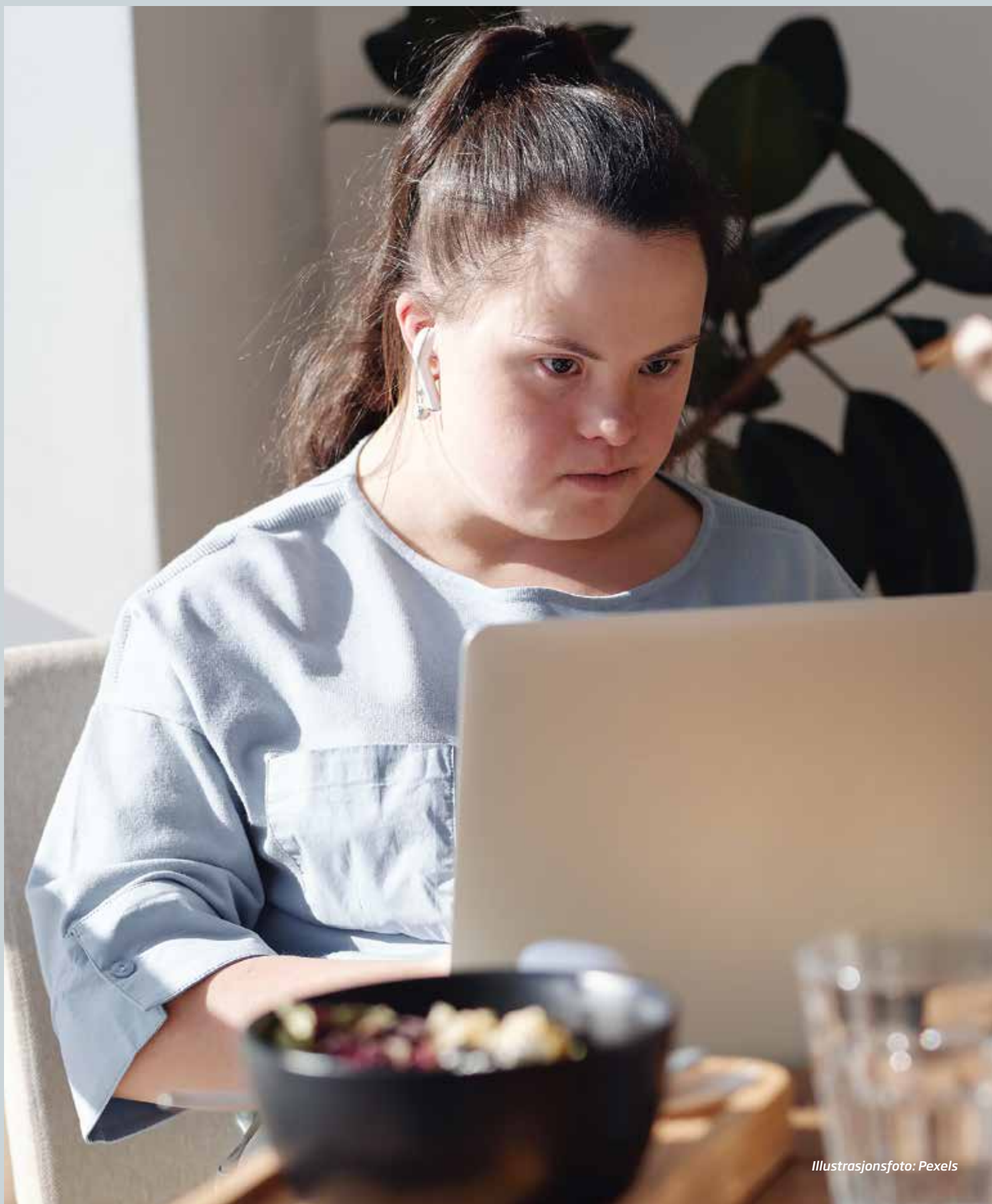
Økonomiske levekår

Husleien for kommunale utleieleiligheter kan være både 10 000 og 15 000 kroner per måned. Etter trygdereformen kvalifiserer heller ikke personer med utviklingshemning normalt til bostøtte. Egenandelene for kommunale tjenester og andre egenandeler har økt. Når en har inntekt på mellom 18 000 og 19 000 kroner per måned, så er det et ukjent antall utviklingshemmede som har en økonomisk situasjon som en ikke kan overleve med uten hjelp fra pårørende.

Husleien må settes slik at leietakerne har råd til å bo. Den økonomiske situasjonen til personer med trygdeytelsen «Ung ufør» må kartlegges, og en må forhindre livslang fattigdom.

Fosterdiagnostikk og abort

NFU mener at bioteknologien skal være i livets tjeneste. Vårt prinsipprogram sier at alle skal ha en likeverdig rett til liv. Landsmøtet vedtok uttalelsen hvor det blant annet heter at «Utsendingene uttrykker bekymring for fremtidig bruk av tidlig ultralyd eller annen fosterdiagnostikk og utsortering av fostre med Downs syndrom. Det oppleves vondt at det politiske miljøet kan komme til å bidra til at mennesker med Downs syndrom ikke har livets rett. Denne holdningen gjør noe med selvbildet, og fører til at de som har Downs syndrom føler seg mindreverdige og uønsket. Vi ønsker å ha et mangfoldig samfunn der mennesker er likeverdige, og har den samme rett til å bli født.»



Illustrasjonsfoto: Pexels

Har du lyst til å gå på kurs om forskning?

På nyåret starter et helt nytt kurs om forskning for personer med utviklingshemning. Personer med utviklingshemning bør ha mulighet til å være med å undersøke og forske på egne liv, tjenester og samfunnet.

12 medforskere med utviklingshemning og 12 forskere fra seks steder i landet har planlagt et kurs om forskning. Kurset begynner våren 2021 og holdes seks steder i Norge.

DETTE ER

- Sandnes
- Fredrikstad
- Oslo
- Molde
- Trondheim
- Namsos

Du trenger ikke å kunne noe om forskning før du begynner på kurset. Du må være over 18 år. Det er plass til 5 deltakere på hvert sted. Ikke alle som søker vil få plass på kurset våren 2021. Kurset er på omtrent 60 timer, som kan bety omtrent 10 kursdager. Det vil variere mellom stedene.

Det er første gang kurset holdes og deltakerne vil bli bedt om å hjelpe til med å gjøre kurset bedre fremover. Det er et ønske at deltakerne kan fortelle om egne meninger og snakke med andre om det de mener. Det er helt greit å snakke med hjelp av teknologi eller med hjelp fra en ledsager. Ledsager kan være med som støtte på kurset og hjelpe til med oppgaver før og etter kursdagene.

På kurset lærer deltakerne om forskning og hvorfor det er viktig at personer med utviklingshemning er med å forske. Det er lurt å være nysgjerrig og ha interesse for å lære nye ting hvis du ønsker å være med på kurset. Du som søker kurset bør være interessert i prosjekter og forskning. Du må ha tid til å møte forberedt til kursdagene og kanskje gjøre noe arbeid utenom kursdagene. På kurset jobber vi sammen i små grupper. Vi skal lære av hverandre.

Kurset er gratis. Du betaler reise til kursstedet selv. Er det vanskelig å betale reisen selv, kan du kontakte stedet du vil søke og høre om de kan komme med forslag til hvor du kan søke om penger til reisen.

Send søknad til kontaktperson på det stedet som er nærmest der du bor, eller dit det er enklest å reise. Søknaden din vil bli lest av to medforskere og to forskere. Disse bestemmer hvem som kan bli med på kurset.

NOE AV DET DU KAN LÆRE PÅ KURSET

- Samarbeide med andre i prosjekt og forskning
- Måter å drive med forskning og prosjekter
- Finne ut hva som er viktig å forske på
- Spørre andre om det de mener og vet
- Diskutere svarene
- Skrive og fortelle om forskningen til andre

OPPSTART

Når det gjelder oppstart må vi ta forbehold om at situasjonen med Covid-19 kan medføre at oppstart kan bli noe utsatt og at noen steder kanskje må gjennomføre kurset digitalt.

KURS OM FORSKNING

MOLDE

Kurset holdes på Høgskolen i Molde, Britvegen 2, 6410 Molde.

Send søknad til:

Hege Bakken

Epost: hege.bakken@himolde.no

Vanlig post: Hege Bakken, vernepleierutdanninga, avdeling HS, Høgskolen i Molde, Postboks 2110, 6402 Molde.

Om du vil snakke med Hege før du søker, ring 71 21 40 37.



FREDRIKSTAD

Kurset holdes på Høgskolen i Østfold, i lokalene på Kråkerøy.

Send søknad til:

Kari Megrund

Epost: Kari.Megrund@hiof.no

Vanlig post: Kari Megrund, Høgskolen i Østfold, Postboks 700, 1757 Halden.

Om du vil snakke med Kari før du søker, ring 69 60 88 12 eller 410 41 078



NAMSOS

Kurset holdes på studiested Namsos, Nord universitet.

Send søknad til:

Tove M. Ness

Epost: tove.m.ness@nord.no

Vanlig post: Tove M. Ness, Postboks 474, 7801 Namsos

Om du vil snakke med Tove før du søker, ring 482 37 420 eller 74 21 23 13.



SANDNES

Kurset holdes på VID vitenskapelige høgskole i Sandnes sentrum.

Send søknad til:

Anders Midtsundstad

Epost: Anders.Midsundstad@vid.no

Vanlig post: Anders Midtsundstad v/ Peter Paluga, VID, Vågsgaten 40, 4306 Sandnes.

Om du vil snakke med Anders før du søker, ring 901 30 797.



TRONDHEIM

Kurset holdes på NTNU Campus Øya, i lokalene på MTFs (medisinsk teknisk forskningscenter).

Send søknad til:

Aud Elisabeth Witsø

Epost: aud.e.witso@ntnu.no

eller Sylvia Aasen Viken, epost: sylvia.a.viken@ntnu.no eller vanlig post: IPH Olav Kyrres gt. 9, 7030 Trondheim.

Om du vil snakke med Aud Elisabeth før du søker, ring 413 05 441.



OSLO

Kurset holdes på OsloMet i Pilestredet.

Send søknad til:

Britt-Evy Westergård

Epost: bewest@oslomet.no

eller i posten til OsloMet, Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo v/B-E. Westergård.

Om du vil snakke med Britt-Evy før du søker, ring 67 23 66 85.



Frist for å sende søknad: 5. januar 2021

VELKOMMEN SOM SØKER PÅ KURSET!

Kontakt prosjektleder May Østby dersom du har spørsmål: may.ostby@hiof.no. Eller du kan ringe til kontaktpersonen på stedet du tenker å søke. Du finner navn og telefonnummer på siden til venstre.

Send søknaden din til stedet som er nærmest du bor, eller det er enklest å reise til.

DETTE SKAL STÅ I SØKNADEN

1. Navn
2. Adresse
3. Telefon-nummer
4. E-postadresse (din eller en som kan gi deg beskjed)
5. Alder (for eksempel 40 år)
6. Fortell kort om hvorfor du har lyst til å gå på kurset
7. Fortell kort om du har jobbet med prosjekt, forskning eller vært med i bruker-råd.
8. Skriv om du har PC og tilgang til internett.

NFU sentralt vil oppmuntre aktuelle fylkes- og lokallag til å gi økonomisk støtte til kursdeltakernes reisekostnader etter søknad.



ER BRUKERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE (BPA) INTERESSANT FOR DEG?

Ta kontakt med en av HAV's rådgivere i dag!



HAV BPA

Vi vil gi den enkelte tjenestemottaker en god og meningsfull hverdag. Alt vårt arbeid er basert på vår visjon om å skape en lettere hverdag med BPA. Vi legger stor vekt på at den enkelte tjenestemottaker selv bestemmer hvordan dagen skal være. Vi vet verdien av gode relasjoner til tjenestemottaker, ansatte og oppdragsgiver, som totalt sett gir deg ett bedre tilbud.



HAV AKTIV

Hav Aktiv er for deg som ønsker å være mer i aktivitet. Alt fra sit-ski, ski pigging, basket, sykling etc. Vi gir veiledning ift. til aktivitet og opplæring.



HAV FUNKSJONSASSISTANSE

Ordningen med funksjonsassistent er et nytt brukerstyrt virkemiddel for funksjonshemmede arbeidstakere. Nødvendig assistanse skal sørge for at du kan få eller beholde ordinært arbeid.

Bygdøy allé 23 • 0262 Oslo • Tlf. 45 22 22 88 • E-post: hav@havas.no • www.havas.no



UTVIKLINGSMINISTER

Dag-Inge Ulstein i forgrunnen.

Daglig leder i Atlas-alliansen

Morten Eriksen i bakgrunnen.



Global Disability Summit i Oslo 2022

Den 24. september annonserte utviklingsminister Dag-Inge Ulstein at Norge skal være vertskap for neste Global Disability Summit. Toppmøtet, som venter å ta imot mellom 800-1000 deltagere, inkludert ministre, vil finne sted i Oslo i februar 2022. Temaet er utviklingspolitikk, bistand og funksjonshemmedes rettigheter.

TEKST: Andrew Krogglund, seniorrådgiver kommunikasjon og policy i Atlas-alliansen.

FOTO: Jan Speed, Bistandsaktuelt.

Et internasjonalt toppmøte er i seg selv ingen sensasjon. Det er prosessen som leder frem til møtet som sier noe om hva som legges i potten av ressurser og om dette peker frem mot en ny virkelighet.

INKLUDERENDE ORGANISERING

- Vi har svært høye forventninger til både toppmøtet og arbeidet frem mot det, og ser regjeringens beslutning og kunngjøring som en milepæl for inkluderende utvikling, sier Morten Eriksen, daglig leder i Atlas-alliansen. - Grunnen til at vi tør å være så frimodige i tankebanene våre, er måten Utenriksdepartementet har valgt å organisere denne prosessen. Det er Norge som inviterer, og det er Utenriksdepartementet, sammen med paraplyorganisasjonen International Disability Alliance og Atlas-

alliansen, som lager milepæler og definerer prosessen. Et afrikansk land vil også bli del av vertskapet. På denne måten er vi mange som eier problemstillingene, utfordringene og mulighetene som nå ligger der.

Under nettmøtet den 24. september var ti norske organisasjoner invitert til å gi sine innspill til utviklingsministeren og organisatorene. Norsk Flyktninghjelp, Verdensføderasjonen for Døvblinde, Redd Barna og Norges Handikapforbund var blant bidragsyterne. Det var noen poeng som gikk igjen. **For det første:** Dette må bli en konferanse der menneskerettighetene settes i høysetet og der rettighetskompetanse blir et mål. Det må gjøres mer for at konvensjonen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) følges og inkorporeres i lands lovverk (også i Norge!).

For det andre: De store humanitære aktørene må gjøre mer for at funksjonshemmede nås i krig-, krise- og konfliktsituasjoner. *Og for det tredje:* Funksjonshemmedes egne organisasjoner må være med å sette agendaen.

2018 - ET TIDSSKILLE

Men er dette så revolusjonerende, spør du kanskje? Er ikke dette noe vi burde forvente etter år med rettighetskamp? Frem til 2015 og arbeidet med bærekraftsmålene var det definitivt ikke slik. Først i 2018 kom det et reelt gjennombrudd, med det første Global Disability Summit holdt i London. Her ble et eget Charter for Change vedtatt, og mange ønsket mer forpliktende finansiering og større gjennomslag for inkluderende utdanning. Samme år kom FN med en egen Flagship Report som analyserte alle 17 bærekraftsmålene i lys av prinsippet om at ingen skal utelates (Leave No One Behind). Det er den nye normen, i alle fall på papiret. Men noen må begynne å implementere dette i felt.

TOGETHER FOR INCLUSION

I Norge tok utviklingsminister Dag-Inge Ulstein tak i dette, og gjennom det nye bistandsinitiativet Together for Inclusion (TOFI) viste han og regjeringen i 2019 at Norge akter å ta igjen det forsømte når det gjelder bistand for å løfte funksjonshemmedes levekår. Dette

nyskapende TOFI-samarbeidet er organisert som et konsortium mellom seks Atlas-organisasjoner og ni norske frivillige organisasjoner. Norge ønsker å ta nok et forpliktende skritt, og på nettmøtet den 24. september annonserte Ulstein at departementet nå igangsetter et større arbeid med å lage en egen norsk strategi for arbeidet med inkluderende utvikling. Her følger vi etter både Finland og Storbritannia.

VI SIKTER HØYT

Og her gjør Ulstein, UD og vi andre klokt i å låne øret til et innspill under nettmøtet som kom fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons generalsekretær Lilly Ann Elvestad:

- Kampen for likestilling står sentralt verden over. Funksjonshemmede har ikke spesielle behov - de har de samme behov som alle andre. Men barrierene for å kunne realisere behovene er ofte store. Våre holdninger hindrer oss i å kunne se dem. Konsekvensen er at vi ikke bygger kunnskap om hvordan vi kan inkludere og hvilke krav som bør stilles. Dette gjennomsyrrer samfunnet verden over. Også i Norge - og i bistandsarbeid verden over.

Med alle de gode prosessene som nå er igangsatt, er vi fristet til å forvente at et Global Disability Summit i Oslo kommer til å bli en utviklingspolitisk månelanding for funksjonshemmedes menneskerettigheter. Det gjelder å sikte høyt!

BPA = frihet for familien

Alle barn har rett til å være barn – å leke, delta, mestre, utfordre og utvikle seg. Med BPA fra Stendi Assistanse blir hverdagen som familie enklere og friere.

Ring BPA-telefonen 974 80 800

Våre rådgivere kan svare på alle spørsmål om BPA 24 timer i døgnet, 365 dager i året.

stendi
assistanse

Gleden over en
bedre hverdag



Bare en mamma!

AV: Nina Moen Øyer. Mamma til gutt med Down Syndrom og Atypisk autisme

FOTO: Privat



Hvordan skal vi måle hvor mye et liv er verdt? Er det ut i fra farge på huden, personlig økonomi, skader vi har blitt påført eller funksjonsnedsettelse vi blir født med? Lista er lang! Men skal vi egentlig måle hvor mye et liv er verdt? Eller skal vi være glade og takknemlige for alle som lever og gi alle, uansett utgangspunkt, et likeverdig liv? Ingen burde stille dette spørsmålet. Og vi som bor i Norge, et av verdens rikeste land, burde heller ikke ha behov for å stille oss dette spørsmålet om hvor mye et liv er verdt!

Mye er bra i vårt land. Vi får legehjelp når vi trenger det, uansett hvem vi er. Men hva med menneskeverdet? Livsverdi, som ikke er beskyttet av konkrete lover og regler som kan brukes. Det livet vi lever når vi ikke trenger legetilsyn, medisiner eller innleggelse på sykehus? Hva med hverdagen når vi virkelig har klart å overleve døden og barneårene og ser fremover med glede til det livet som er fremfor oss? Er det bare de friskeste, sterkeste og rikeste som skal ha mulighet til å glede seg til en slik fremtid? – Et slikt liv?

Hva med de som trenger assistanse, tilrettelegging og tilsyn for å kunne oppnå det samme livet, den samme livskvaliteten? Har de lurt døden, kjempet en livskamp for så å høre at «nei» du koster samfunnet penger, så du kan ikke få de samme mulighetene! Du skal ikke få glede deg til livet videre, få utvikle ditt potensial og bli sett på med likeverd! Du er en byrde som koster penger!

Jo, selvfølgelig skal vi hjelpe, sier samfunnet – men bare ut i fra våre kriterier, penger og meninger. Du må tilpasse deg våre normer og regler. Normer og regler som ikke gir deg sjansen og muligheten til å få det livet du fortjener og har rett på, ifølge menneskerettslover. Du kan ikke få leve et liv som er inkluderende og utviklende, et liv som er deg. For du koster penger!

Samfunnet snakker så varmt og beskyttende om det ufødte liv. Tenk om samfunnet kunne gjøre det etter at du ble født også. «Fra vugge til grav» er et slagord som folk ofte bruker om sine tjenester. For mange stopper slagordet i vuggen - eller i alle fall når du endelig

har overlevd og skal begynne din voksne tilværelse. Tenk om staten, våre politikere og alle ledere som styrer dette rike landet vårt kunne vært i mine sko en stund. – Holde barnet sitt i armene mens det kjemper for livet sitt – ikke bare én gang, men mange ganger. Se på at det kjemper og klorer seg fast fordi det vil leve! Kjenne på alle kampene vi har hatt, alle bekymringer, alle tårer og alle seire. Alle gledene, smilene og kjærligheten som barnet ditt gir deg fordi det vil leve.

Vi som er foreldre til barn som trenger det ekstra for å få det som vi alle tar som en selvfølge, er de som jobber hele livet og alle hverdager for å gi vårt barn de samme muligheter som alle friske barn har. De vil alltid være våre «små» barn hele livet, som vi alltid vil følge opp. Men på et sted i livet må vi også løsrive oss litt fra navlestrengen. La våre barn bli «voksne».

Hvem gir dem da den hjelpen de trenger for at de skal få fortsette utviklingen sin og livet sitt? Livet de har kjempet for og gleder seg til. Og at vi som foreldre kan få lov til å **bare** være mamma og pappa – og ikke for alltid være både foreldre, støttekontakt, fysioterapeut, logoped og advokat.

Mitt barn har ikke kjempet for livet i alle disse årene for å bli et nummer i et system og i samfunnet – som koster penger! Er ikke hans fremtid like verdifull og verdsatt som alle andres? Mitt svar er jo selvfølgelig JA! Men det samme svaret kan det ikke være hos de som bestemmer her i landet.

Uten den hjelpen som samfunnet burde bidra med har disse barna en liten sjanse til å få virkeliggjøre drømmene og mulighetene sine. Leve sitt liv!

Dette er bare noen av de tankene og erfaringene jeg har, som jeg tror politikere og ledere burde få høre noe om.

Men hva vet vel jeg som påstår noe slikt?

– Jeg er jo bare en mamma!!!

Bank-ID

NFU FÅR MANGE HENVENDELSER vedrørende Bank-ID. For de som ikke selv klarer å administrere Bank-ID, er det vanskelig.

En Bank-ID er strengt personlig og skal ikke brukes av andre. Når en rekke netjtjenester krever at man har Bank-ID, blir det umulig for de som er uten å kunne gjøre seg nytte av disse tjenestene.

Dette er et problem vi over flere år har tatt opp en rekke ganger med sentrale myndigheter, uten at noe har skjedd.

Men nå har vi fått tilbakemelding om at Statens Sivilrettsforvaltning jobber med saken. Om det vil komme en løsning, og i så fall når, vet vi ikke. Men at de jobber med problematikken er i alle fall et steg i riktig retning.



«Endelig er dagen her, og jeg er pyntet og klar for konfirmasjon. Pappa er stolt!»

I Uloba er det du eller en nærstående som bestemmer **hvem** som skal assistere deg, **hva** assistenten skal gjøre, **hvor** og **når** assistansen skal finne sted.

Ulobas BPA er skapt av oss som har behov for assistanse og er vår måte å organisere hverdagen vår på. Vil du vite mer om BPA ta kontakt med oss på telefon: 32 20 59 10 så hjelper vi deg videre!

For mer informasjon se våre nettsider:
www.uloba.no

ULOBA
INDEPENDENT LIVING | NORGE

Uniformering og tjenestene som gikk av skaftet

AV: Jens Petter Gitlesen

Ønsker en å styrke segregeringen, legge stein til byrden for selvbestemmelsen, hindre normalisering og forsterke skillet mellom de og vi, bør tjenesteyterne i bofellesskapene kles opp i hvitt eller blått etter modell fra sykehusene.

Tromsø, Bodø, Bjørnafjorden, Narvik, Stjørdal og Harstad er blant kommunene hvor tjenesteyterne i kommunens bofellesskap går i arbeidsklær omtrent som sykepleiere på sykehus. Hygiene brukes som argument for uniformeringen.

Den mest uhygieniske gruppen som finnes, er småbarn. De må ha hjelp til alt. Likevel er barnehagepersonellet ikke uniformert. Derimot har de tilgjengelig det utstyret og den beskyttelsen som trengs når behovet er der.

Avinstitusjonalisering og normalisering er den overordnede målsetningen i politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Uniformering representerer det motsatte og understøtter skillet mellom de og vi. Ønsker en å skape klienter, så sørg for uniformert arbeidsantrekk etter modell fra sykehusene.

Når institusjonstenkningen har kommet såpass langt at ansatte uniformeres, så er det kanskje ikke så merkelig at kommunene betraktet bofellesskapene som sykehjem og innførte besøksforbud og andre restriksjoner på beboernes bevegelsesfrihet og privatliv.



Illustrasjonsfoto: iStock

NYTT OM LAG

NYE LAG I 2020

- NFU Halden og Aremark lokallag
- NFU Nedre Glomma lokallag
- NFU Indre Østfold lokallag
- NFU Vadsø lokallag

LAG SOM HAR SLÅTT SEG SAMMEN I 2020

- NFU Buskerud fylkeslag, NFU Akershus fylkeslag og NFU Østfold fylkeslag har slått seg sammen til NFU Viken fylkeslag.
- NFU Sogn og Fjordane fylkeslag og NFU Hordaland fylkeslag har slått seg sammen til NFU Vestland fylkeslag.
- NFU Lyngdalsregionen lokallag har slått seg sammen med NFU Audnedal/Hægebostad/Åseral lokallag til NFU Lyngdalsregionen lokallag.
- NFU Voss lokallag har slått seg sammen med NFU Ulvik og Granvin lokallag til NFU Voss og Ulvik lokallag.
- NFU Vestre Slidre og Nord-Aurdal lokallag har slått seg sammen med NFU Øystre Slidre lokallag til NFU Midt-Valdres lokallag.
- NFU Orkdal lokallag og NFU Agdenes NFU Orkland lokallag.
- NFU Jølster lokallag og NFU Førde lokallag har slått seg sammen til NFU Sunnfjord lokallag.
- NFU Finnøy lokallag og NFU Stavanger lokallag slo seg sammen laget beholder navnet NFU Stavanger lokallag.
- NFU Lindås og Masfjorden lokallag, NFU Radøy lokallag og NFU Meland lokallag har slått seg saman til NFU Alver og Masfjorden lokallag.
- NFU Songdalen ble nedlagt/slått saman med NFU Kristiansand lokallag.
- NFU Bremanger lokallag ble nedlagt. Medlemmene ble overført til NFU Sogn og Fjordane.
- NFU Søgne skal nedlegges, medlemmene er overført til NFU Kristiansand lokallag.

NAVNEENDRINGER

- NFU Sotra og Øygarden byttet navn til NFU Øygarden lokallag
- NFU Eid lokallag har endret navn til NFU Stad lokallag
- NFU Norddal lokallag endret navn til NFU Fjord lokallag



LANDSBYENE MED Plass for alle

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfellesskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.



Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiring og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no



Camphill
NORGE

Senterpartiet har glempt oss

- en juledugnad trengs for Senterpartiets partiprogram.



AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

Vi skriver allerede desember, og her sitter jeg, i en grønn og gulbrun bod, med selvkunstnede blomster på veggene og arbeidsbord med skjerm og god kontorstol i innerste del av boden. Igjen er Covid-19 over oss, og igjen sitter jeg på hjemmekontor. Hjemmekontor eller ikke, vi har fremdeles store utfordringer og mye å gjøre.

Jeg har benyttet deler av formiddagen til å gjennomgå Jens Petter sin utmerkede oppsummering av partienes programarbeid, i forkant av neste års stortingsvalg. Meningsmålingene i dag viser muligens starten på et litt endret politisk landskap hvor Senterpartiet spiser seg inn i tidligere tiders store partier. Da er det alarmerende å se at partiet i sitt første programutkast ser ut til fullstendig å ha glempt funksjonshemmedes hverdagssituasjon. I motsetning til alle de andre partiene, er visjoner, tiltak eller målsetninger om universell utforming, BPA, en inkluderende skole, gode og trygge boliger og tjenester eller andre viktige tiltak i funksjonshemmede-politikken, fullstendig uteglemt. Dersom meningsmålingene holder seg, vil Senterpartiet være et parti som er aktuelt i neste års regjeringsforhandlinger. Regjeringsforhandlinger eller ei, partiet vil uansett sannsynligvis bli et parti med en sterk stemme på Stortinget.

Dessverre er høringsfristen for partiets førsteutkast av partiprogrammet passert, men programkomiteen legger fram sitt endelige forslag til nytt

prinsipp- og handlingsprogram innen 10. januar 2021. Dette forslaget vil bli sendt på høring i partiets fylkeslag, Senterungdommen, Senterkvinnene, Samepolitisk Råd og landsmøtets delegater, og høringsfristen i Senterorganisasjonen vil bli 20. februar 2021.

Jeg oppfordrer flest mulig til å sende inn reaksjoner, kommentarer og forslag til Senterpartiets fylkeslag, Senterungdommen, Senterkvinnene, Samepolitisk Råd og landsmøtets delegater. Å sikre BPA som en reell rettighet, virkemidler som demmer opp mot store samlokaliseringer av boliger hvor funksjonshemmede skal bo, en inkluderende skole og universell utforming av skoler er viktige SAFO-saker som alle har behov for å bli løftet.

Jeg vet at mange også i Senterpartiet har hjerte for handikappolitikk og saker som er viktige for funksjonshemmede. Partiprogrammet er imidlertid et viktig styringsverktøy for partienes prioriteringer og politikernes arbeidsinnsats. La oss ta en juledugnad og minne alle landets senterpartister om hvor viktig også god politikk for funksjonshemmede er, ikke bare for alle landets funksjonshemmede, men også for venner og familie som i praksis ser utslaget av ting som ikke fungerer.

Jeg ønsker dere alle en fantastisk jul, og et godt nytt år. Bak pepperkaker og krumkaker, kos dere og slapp av. Det vet jeg at jeg skal.

Ressurskrevende tjenester

Regjeringen foreslår for sjette året på rad at det skal bli dyrere for kommunene å gi tjenester til dem med størst bistandsbehov. Når kommunene må kutte i budsjettene for å kompensere for inntektsbortfallet, så er omsorgstjenesten den sektoren som står lageligst til.



Mange kommuner har dårlig økonomi. Skal kommunene kutte i budsjettene, må de kutte der det er penger og der hvor det er mulig å kutte. Drøyt 70 prosent av kommunenes driftsutgifter er knyttet til barnehage, skole samt helse- og omsorg. I barnehagenes og skolenes driftsbudsjetter er det vanskelig å få til de store innsparingene. Kostnadsdriverne er stort sett forskriftsfestet i form av bemanningskrav og pedagogtetthet. Innen omsorgstjenesten er det meste skjønsmessig med en ytterst uklar rettslig standard. Ingen sektorer står mer lagelig til for kutt.

RAMMETILSKUDET TIL KOMMUNENE

Kommunenes inntekter er skatt og tilskudd fra staten. Skatteinntektene varierer mye mellom kommunene. Det største statlige tilskuddet er rammetilskuddet, et tilskudd som først og fremst beregnes med bakgrunn i kommunenes utgifter i tidligere år. Når kommunene kutter i omsorgsbudsjettet, så tror de som jobber med kommunenes inntektssystem at behovet er blitt mindre.

TILSKUDET TIL RESSURSKREVENDE TJENESTER

Tilskuddet til ressurskrevende tjenester er en øremerket toppfinansieringsordning hvor staten dekker 80 prosent av lønnskostnadene over innslagspunktet. Innslagspunktet er i dag 1 361 000 kroner (2 038 000 kroner for personer med utviklingshemning mellom 16 og 67 år. Personer over 67 år omfattes ikke av ordningen).

I regjeringens forslag til statsbudsjett, er innslagspunktet foreslått hevet med 69 000 kroner, dvs. 46 000 kroner mer enn forventet lønnsvekst skulle tilsi. 69 000 kroner er ikke så mye, men i 2020 var det tjenester til 8 140 personer som utløste tilskudd. Totalt vil hevingen av innslagspunktet medføre en kostnad på 556 millioner kroner.

Det er for sjette gang på rad at innslagspunktet til ressurskrevende tjenester økes. Presset på å kutte i budsjettene øker. Vi vet hvem som rammes.

AV: Jens Petter Gitlesen
FOTO: Jon Olav Nesvold / NTB Scanpix



VISSTE DU AT

Respekt for rettigheter? Hvor utgangspunktet er galest ...

Mange kommuner har satt utviklingshemmedes rettigheter til side etter utbruddet av koronapandemien. Det mangler både forståelse og respekt for grunnleggende rettigheter i mange kommuner. Dette gjelder generelt, og ikke bare i koronatider.



AV: Advokat Petter Kramås
Advokatfirmaet Kramås AS
petter@kramaas.no

Når det mangler forståelse og respekt for grunnleggende rettigheter, er veien også kortere til å innføre ulovlige restriksjoner og reduksjon i tjenester under henvisning til påkommende utfordringer.

Besøksforbud og reduksjoner i tjenestetilbud og undervisningstilbud har skapt reaksjoner. NFU og andre har sagt tydelig i fra, og statlige instanser har rykket ut og minnet om hvilke grunnleggende rettigheter kommunene må forholde seg til.

Det er imidlertid ikke bare smittevern hensyn som medfører restriksjoner og ulovlige kutt i tjenestetilbud. Dette faller inn i et mønster der mange kommuner mangler grunnleggende forståelse og/eller respekt for rettigheter for utviklingshemmede. Kommunene opplever å ha større frihet til å vektlegge påkommende økonomiske eller praktiske utfordringer enn det de faktisk har.

Mange kommuner tar seg store friheter i styring av tiltak og tjenester. De setter lover og regler til side, og lempet konsekvenser og belastninger over på utviklingshemmede og deres pårørende. I meldinger til de berørte, i enkeltvedtak og i media ser vi uttalelser fra ansvarlige om hvor beklagelig dette er og hvor stor forståelse de har for de berørtes situasjon. Samtidig argumenteres det aktivt, men på sviktende grunnlag, for at dette dessverre er noe man bare må akseptere.

CORONA OG BESØKSFORBUD

Pandemi og smittefare medfører utfordringer som er svært krevende å håndtere for et kommunalt tjenesteapparat. Det er forståelse for at situasjonen som oppsto med stort smittetrykk var krevende å håndtere, og alt gikk fort. På alle beslutningsnivåer må det likevel gjøres konkrete avveininger mellom tiltak og grunnleggende rettigheter.

Det går et viktig skille mellom hvilke frihetsbegrensninger som kan innføres i folks private boliger og hva som kan reguleres og begrenses i en institusjon. Omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemning er rettslig sett individuelle omsorgstjenester som gis i private boliger. Ofte er slike boliger samlokalisert i større enheter, og det kan fort prege både tankegang og daglig drift og organisering av tjenestene. Kommunene anklages ofte for å «institusjonsdrifte» slike tjenestetilbud, men de nekter alltid for at det er det de gjør. Likevel viser det seg i praksis at det nok likevel tenkes mye institusjon og mindre privat bolig.

NFU og andre tok opp spørsmålet om ulovlige begrensninger i form av besøksforbud. Helsetilsynet presiserte i sin rapport om dette at tjenester til utviklingshemmede er tjenester i private hjem. Uhjemlet tvangsbruk er i strid med lovverket og skal ikke finne sted - heller ikke under en pandemi.

SKOLE OG SPESIALUNDERVISNING

En undersøkelse viste at ca 14 000 elever i 2020 har mistet spesielt tilrettelagte undervisningstilbud de har enkeltvedtak på - nærmere en tredjedel av totalt ca 50 000 med slike vedtak.

Kutt i tilbud skjer ofte uten annet enn en beklagelse. Administrativt ansvarlige og rektorer uttrykker forståelse for at dette er vanskelig for de som berøres - mens det altså er skoleeiers egne ulovlige beslutninger som lemper belastning og konsekvenser over på elevene.

Utdanningsdirektoratet har tydelig uttrykt at elever som har enkeltvedtak på undervisningsopplegg skal få det tilbudet som følger av vedtaket, og statsråden presiserer at skolene ikke kan la være å gi nødvendig spesialundervisning.

AVLASTERDOMMER

To dommer i Høyesterett - gjerne omtalt som «Avlasterdommene» - ga en rettslig avklaring som medførte at avlastere som hovedregel er å anse som ansatte i kommunen (ikke oppdragstakere med mer begrensede rettigheter). Dette medførte økte utgifter og noen praktiske utfordringer for kommunene.

En rekke kommuner valgte som følge av dette å redusere eller avslutte avlastningstilbud - uten saksbehandling, brukermedvirkning og enkeltvedtak. Det ble sendt informasjon til berørte om at dette var en konsekvens av avlasterdommene. Andre kommuner har fattet vedtak med henvisning til dommene som eneste begrunnelse for avslag.

Men - retten til avlastning for den enkelte er ikke endret med disse dommene, og kommunene plikter å gi nødvendig bistand. Helsedirektoratet fant grunn til å presisere at «kommunen må forholde seg til løpende vedtak om avlastningstjenester» og «kommunene kan ikke unnlate å yte avlastning». Kutt i tilbud og avslagsvedtak innebærer derfor lovbrudd. Kommune har i disse tilfellene satt utviklingshemmede og deres pårørendes rettigheter til side.

BUDSJETTKUTT

Politikere fastsetter kommunale budsjetter, men endring i tjenestetilbud til den enkelte krever saksbehandling og enkeltvedtak. Når politikere bestemmer at det for neste budsjettår skal kuttes 20 prosent på utgifter til støttekontakt og avlastning eller andre tjenester, overser de at dette ofte ikke kan gjennomføres på lovlig måte. I en kommune med presset økonomi, er det ingen grunn til å anta at kommunen før kutt ligger over lovens minstestandard for forsvarlig tjeneste. Da kan det heller ikke lovlig kuttes mer. Hver enkelt sak må vurderes individuelt, og et generelt kutt for alle uten slik individuell vurdering vil gjøre alle vedtak som fattes ugyldige. Hva som er lovens nedre grense for forsvarlig tjeneste er et spørsmål Fylkesmannen kan overprøve fullt ut i en klagesak. Dette er ikke en grense kommunen selv fritt kan fastsette ut fra egne budsjettbehov.



Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemninger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.



JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!



Uganda letter på COVID-19-restriksjoner - vi kan begynne prosjektet!



KURSHOLDER SNAKKER OM

*retten til selvstendig liv og deltakelse
i lokalsamfunnet.*

Tidligere i år skrev vi en artikkel om korona-situasjonen i vårt nye partnerland Uganda, og hvilke konsekvenser dette har for personer med utviklingshemning.

TEKST OG FOTO: Caroline Hagen, bistandsrådgiver i NFU

Nå, etter at koronapandemien har herjet i over syv måneder, er skolene fremdeles stengt. Dette påvirker barn og deres familier sterkt. Alle barn står helt utenfor skolesystemet, og gjør dem sårbare for barnearbeid, forsømming, overgrep og sult. Men noen av restriksjonene er lettet på, og det er nå mulig å reise rundt til de fleste distrikter, og å samle grupper på maks 25 personer. I en tid hvor rettighetene er under press, spesielt for personer med utviklingshemning, er det svært viktig at vi har satt i gang prosjektet «Together for Inclusion»!

MENNESKERETTIGHETER OG POLITISK PÅVIRKNING

NFUs arbeid i «Together for Inclusion»-programmet dreier seg hovedsakelig om menneskerettigheter; å gjøre personer med funksjonshemninger og deres familier bevisste på egne rettigheter, og å drive aktivisme for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne opp mot nasjonale, regionale og lokale myndigheter. For at myndigheter skal gjøre endringer som gagnar livet til personer med nedsatt funksjonsevne, må politisk påvirkningsarbeid til. Vår oppgave er her å styrke likesinnede funksjonshemmedeorganisasjoner i Uganda til å gjøre denne oppgaven. →



LOKALE LEDERE fra ett av distriktene deltar i en sketsj om artikkel 19 i CRPD.

FORELDRE AV BARN med utviklingshemning som har deltatt på kurs i distriktet Mukono. →

INCLUSION UGANDAS programrådgiver, Kirya Moses, underviser om CRPD på det lokale språket Luganda.





Da Uganda begynte å lette på sine restriksjoner i sommer, kunne våre partnere reise rundt i de ulike distriktene for å spre informasjon og få samtykke til å sette i gang prosjektet der. Inclusion Uganda har signert avtaler i distriktene. I tillegg har ansatte hos Inclusion Uganda vært gjest i lokale radiostasjoner for å snakke om prosjektet, ettersom radio i mange utviklingsland er et viktig kommunikasjonsmiddel og kilde til informasjon.

Videre er en viktig del av dette arbeidet at personer med utviklingshemning selv skal drive politisk påvirkningsarbeid. Våre partnere har begynt arbeidet med å identifisere grupper med selvaktivister; personer med utviklingshemning som skal drive aktivisme på vegne av seg selv og andre i samme situasjon, og samtidig holde kurs om hvordan drive påvirkningsarbeid. Dette arbeidet er godt i gang, og våre partnerorganisasjoner har allerede plukket ut disse gruppene i de ulike distriktene.

KURS FOR LOKALSAMFUNN

I tillegg til å skaffe nødvendig utstyr for å kunne drive kontoret sitt på en effektiv måte, har Inclusion Uganda reist til nesten alle de utvalgte distriktene for å holde kurs. Ett av disse kursene går ut på å spre kunnskap om den enkeltes menneskerettigheter. Spesielt er det viktig å gjøre personer med utviklingshemning og deres familier bevisste på Konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som Uganda både har signert og ratifisert.

De første kursene har blitt holdt for familier med medlemmer med utviklingshemning, for lokalsamfunnene og lokale ledere.

Inclusion Uganda planlegger å holde kurs for totalt 150 personer i hvert av de seks distriktene de ønsker å drive prosjektet i. Så langt har de gjennomført kurs for 109 foreldre av personer med utviklingshemning og 75 lokale ledere. Målet er at etter gjennomføring av kursene skal deltakerne være godt kjent med CRPD, da spesielt artikkel 19, om retten til selvstendig liv og være en del av samfunnet og artikkel 16; frihet fra undertrykking, vold og misbruk. For at dette skal være enklest mulig å forstå for kursdeltakerne, holdes kursene på lokale språk.

Å SPRE KUNNSKAP OM UTVIKLINGSHEMNING

Blant mange familier med barn og andre familiemedlemmer med utviklingshemning i sør, er det ofte stor mangel på kunnskap om hva en utviklingshemning er. I NFUs partnerland kan funksjonsnedsettelse og utviklingshemning være forbundet med sterk overtro knyttet til djeveldyrkelse, synd eller dårlig oppførsel av mor før barnets fødsel. En viktig del av prosjektet er derfor å spre korrekt og god informasjon om utviklingshemning; både hva det er og hva det kan komme av. Dette har våre partnere i Uganda inkludert inn i sine kurs, og de er allerede godt i gang. Kursene er ofte svært interaktive, med innslag av ulike leker og rollespill. ■

FRAMskolen

på Vallersund Gård

utlevede.no • Foto: Karin Størseth

vallersund.camhill.no/framskolen

Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming

Et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Vi har et stort utvalg Akebrett og kjelker . **Nyhet ,kommer med hjelpemotor**

To av disse er på listen til Nav.

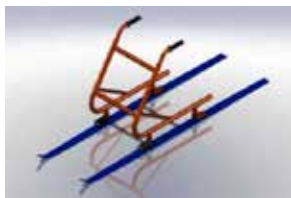
2 Snow Speed



3 Hamax Family

Vi har også en rekke

Skilatorer (Skigåstativ)



**Stiga og vår
egenproduserte
lette Aluraser =
samme vekt**

Beltedrift Aluraser



Disse kan leveres med pulkdrag og støtte

www.aktivhjelpemidler.com

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

Bestill abonnement



Bladet kommer ut med 5 numre i året. Abonnementet løper fra registreringsdatoen. Pris kr. 400,-.

Klipp ut og send inn.

Abonnement kan også bestilles på mail:
post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0028 Oslo



ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Mobil / telefon: _____

Signatur: _____



På egne bein

På linja Friluftsliv/Bu og fritid får du:
Bu- og arbeidstrening, turdagar, fjelltur, skitur, fisketurar, segltur og mykje meir.

Søk plass på friluftslivskulen.no



NORDFJORD
folkehøgskule



BPA FOR ALLE

Foreningen JAG arbeider for at BPA skal bli et reelt valg for alle som ønsker det.

Men. Vi trenger flere som støtter opp om arbeidet vårt. Barn og voksne som trenger hjelp til å lede assistansen må ha like stor rett til BPA.

Ulik praksis i kommunene gjør at tildeling av BPA avhenger av hvor du bor. Slik skal det ikke være.

Bli støttemedlem i Foreningen JAG (kr 50,- pr. år). Bidra til arbeidet for at alle med rett til BPA skal kunne leve sine liv med gode tjenester i hverdag og fritid.

Interessert? Ta kontakt med Foreningen JAG
E-post: foreningenjag@jagassistanse.no
Telefon: +47 926 98 957
Nettside: www.jagassistanse.no
Facebook: Foreningen JAG og JAG Assistanse

BUTIKK

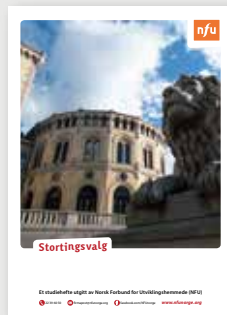
Alle kurshefter 50,- kr per hefte.



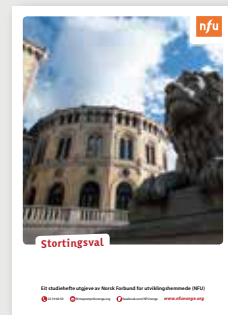
Om tro og livssyn



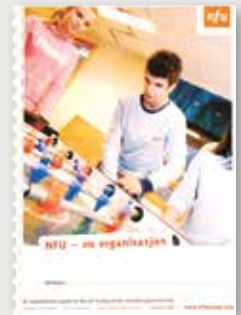
Fra foreldrehjem til eget hjem



Stortingsvalg (bokmål)



Stortingsvalg (nynorsk)



NFU - en organisasjon



Veilederhefte til studieheftet «Aktiv i egen organisasjon»



Aktiv i egen organisasjon



NFUs prinsipp-program



Vi og samfunnet (nynorsk)



Tillitsvalgt i organisasjonen NFU



Kurshefte Kommunevalg (bokmål). Kr 50,-



Ledsagerhefte



Veileder til kurslærer



Seksualitet og samliv



Kroppen min og følelsene mine



Kursbevis kr 10,-

LAST NED!

Boken «Fokus på overganger mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/



Bøker om veien til egen bolig



kr 100,-

kr 150,-



Kursmappe kr 25,-



Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Velg
miljøvennlig,
dropp plast-
posen!
Handlenett
kr 50,-



Penner, per stk. kr 10,-



Midjeveske kr. 75,-



Pins kr 25,-



Multilue / bøff kr. 25,-



Multilue / bøff kr. 25,-



Krus (porselen) kr 200,-



Tallerken (porselen) kr 150,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Fra foreldrehjem til eget hjem
- Kurshefte: Stortingsvalg (bokmål)
- Kurshefte: Stortingsval (nynorsk)
- Kurshefte: NFU – en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Vi og samfunnet (nynorsk)
- Kurshefte: Tillitsvalgt i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Kommunevalg (bokmål)
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kurshefte: Veileder til kurslærer
- Kurshefte: Seksualitet og samliv
- Kurshefte: Kroppen min og følelsene mine
- Kursbevis
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Kursmappe
- Klistremerker
- Refleksbånd
- Penn
- Multilue / bøff (rød)
- Multilue / bøff (oransje)
- Pølsebag
- Handlenett
- Midjeveske
- Pins
- Tallerken (porselen)
- Krus

Navn: _____

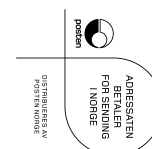
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via **telefon 22 39 60 50**, e-postadresse **post@nfunorge.org** eller bruk nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo



BR. STENSKJÆR TRANSPORT AS

støtter NFU's arbeid



VIL DU ANNONSERE I

Samfunn for alle?

Ta kontakt med vår annonseselger: **Salgs Forum AS**

post@salgs-forum.no

www.salgs-forum.no



Bamse Produkter AS

Du har kunnskapen, vi har produktene.



- Barn og voksne
- Posisjonering
- Trening
- Behandling

For mer informasjon se:
www.bamseprodukter.no
www.hjelpemiddeldatabasen.no
Varekataloger og brosjyrer.



Sjef i eget liv!



BPA Nord tilbyr
alle **retten** til et aktivt og
selvstendig liv

Nordland, Troms og Finnmark

Ta kontakt på 406 22 364 • post@bpa-nord.no

www.bpa-nord.no



**BPA
NORD**

En del av Helsepartner Nord-Norge

- en del av Helsepartner Nord-Norge

Landsstyret



FORBUNDSLEDER
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org



NESTLEDER
Torill Vagstad
40 28 83 07
torill.vagstad@gmail.com



Geir Tore Søreide
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no



Camilla Hopen
camillahopen@yahoo.no



Karen Hultgren Olsen
91 59 30 67
karenhultgren@gmail.com



Ninni Bakke Tornes
90 06 35 24
ninni.b.tornes@live.no



Evy Utne Knutsen
48 15 41 96
evy.knutsen@bkkfiber.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2b, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
Bankgiro: 8200.01.93417
Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken Fylkeslag
v/ Alette Reinholdt
Tollef Gravs vei 123
1358 Jar
905 36 649
nfu.viken@gmail.com

NFU Hedmark Fylkeslag
v/ Eirik Dahl
Ajerhagan 6
2319 Hamar
464 09 707
eid24@outlook.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/ Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 Lillehammer
976 94 452
stastamp@gmail.com

**NFU Vestfold og
Telemark Fylkeslag**
v/ Øivind Jensen
Vearveien 4
3173 Vear
909 19 810
nfu.vf@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/ Anders Haslestad
Molandsveien 1450
4849 Arendal
976 01 658
anders.haslestad47@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/ Stian Brødsjø
Møllevannsveien 32
4616 Kristiansand S
930 44 855
stian@soh.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Hillevågsveien 100
4016 Stavanger
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland Fylkeslag
v/ Geir Tore Søreide
Havnahagen 19
5419 Fitjar
918 45 574
geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/ Gry Sætre
Angealsvegen 107
6810 Førde
909 49 316
gry.setre@gmail.com

NFU Trøndelag Fylkeslag
v/ Snorre Ness
Bregnevegen 1
7803 Namsos
74 21 23 08 / 905 16 966
snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 Bodø
75 52 40 48 / 917 24 708
bpriesem@online.no

NFU Troms Fylkeslag
v/ Anne Marie Bakken
Dalnes, 9475 Borkenes
916 98 512
amsbakken@gmail.com

NFU Finnmark Fylkeslag
v/ Frid Tellefsen Svineng
Boks 187
9735 Karasjok
909 36 156
nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo



Riktig god jul fra alle oss på
Nordnes Verksteder

www.nordnes-verksteder.no



"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder mennesker med utviklingshemming, og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no